



Mari Jože Osredkar

Vera ne izginja, le politika se spreminja

Faith is not Disappearing, only Politics is Changing

Marksistično-leninistični ateizem je religijo imenoval »opij za ljudstvo«. V obravnavanju razrednega boja je bil Karl Heinrich Marx še bolj grob v svojem pisanju in je obtožil religijo, da zatira ljudi. Sigmund Freud pa je religijo enačil z »iluzijo«, s čimer je izrazil svoje prepričanje, da Boga ni. Učitelji komunistične ideologije so zato v religiji prepoznali nekaj slabega za razvoj družbe in so se trudili, da bi onemogočili njen vpliv na ljudstvo. Hkrati pa so bili prepričani in napovedovali, da bo religija z napredkom znanosti preprosto izginila. Od te napovedi je minilo že skoraj 200 let, toda zgodilo se je nekaj obratnega. Komunistična ideologija je propadla oz. v nekaterih državah še najdemo fragmente »tovarišev«, ki so to zgolj po imenu, religija pa je tudi v tretjem tisočletju zakoreninjena v človeški družbi in ne kaže nobenih znakov umiranja. Komunistični ideologi so se popolnoma zmotili v svojih analizah in napovedih. Njihov problem je bil, da niso razumeli, kaj je religija oz. kaj je bistvo religije. Ateist namreč, pa četudi se profesionalno ukvarja s proučevanjem verstev, fenomena religije ne more razumeti v polnosti, ker nima izkušnje vere. Kdor namreč ne vidi, da religije obstajajo zaradi vere, torej človekovega iskanja presežnosti in Presežnosti, resnično ne more razmišljati drugače od Marxa. In zato živi v popolni zmoti. Če bi Krištofu Kolumbu nekdo razlagal, da bodo v prihodnosti ljudje iz Evrope v Ameriko v nekaj urah prileteli po zraku, bi pomorščak te ideje zagotovo razglasil za utopijo. Danes pa izkušamo hitrost letalskih prevozov in se nam ta način potovanja zdi sam po sebi umeven. Na podoben način ateist ne vidi, da religije obstajajo zaradi vere, ki je eden od konstitutivnih elementov človekovega bivanja. Vera kot sposobnost prepoznavanja prisotnosti D/drugega v njegovi odsotnosti,

kar je v bistvu sposobnost simbolnega mišljenja, je ustvarila človeka in vera ga ohranja v bivanju. Ker je človek veroval od začetka človeštva in ker bo obstal, dokler bo »iskal Presežno«, je religija vedno obstajala in ne bo izginila do konca sveta. Statistični podatki v letu 2015 kažejo, da je bilo 85 % svetovne populacije versko aktivne. Velika večina ljudi je v preteklosti verovala, danes ni nič drugače in dokler bo obstajal človek, bo tako. Kakor človek za telesno preživetje potrebuje zrak, tako za duhovno preživetje potrebuje vero.

V Sloveniji imamo čedalje več verskih skupnosti in verskih objektov. Sprehajalec po ljubljanskih ulicah lahko v naši prestolnici poleg množice katoliških, evangeličanske in srbske pravoslavne cerkve opazi tudi elegantno islamsko džamijo, mormonsko kapelo, Center Hare Krišna, na spletnih straneh Ministrstva za kulturo RS pa najdemo seznam skoraj 60 različnih verskih skupnosti. Vera ima v slovenski družbi še vedno velik pomen oz. religija ni izgubila vpliva na ljudi tretjega tisočletja. V širšem kontekstu Evrope bi se površnemu opazovalcu res lahko zazdelo, da verske vrednote izginjajo iz javnega življenja. Ampak v bistvu smo v času preнове verskega življenja. Vera ne izginja, samo izraža se na drugačen način, kot se je v preteklosti. Ker se namreč način življenja spreminja, se spreminja tudi verska praksa. Moderni človek izraža svojo vero na drugačen način, kot so to počeli njegovi očetje in stari starši. To opazamo v katoliški in evangeličanski cerkvi, in z enako gotovostjo religiologi potrjujejo to dejstvo tudi za muslimane. Da, verska praksa se spreminja, vera pa ostaja, zato je religija tudi danes pomemben element v slovenski družbi.

Človek je v svojem bistvu namreč *Homo religiosus*, je iskalec tega, kar ga presega, preprosto rečeno, je iskalec Boga. Ker tovrstni iskalci ne morejo, da ne bi bili povezani in v občestvu izpovedovali svoje vere, je religija pomemben element vsake človeške družbe. Verovati namreč ne pomeni zgolj moliti v samoti ali v svetišču sodelovati pri verskem obredu. Vera se izraža na vseh področjih življenja, vera je način življenja ali pa ni vera. Verski nauk usmerja človeka predvsem pri najpomembnejših vprašanih življenja in mu pomaga preživeti in živeti v polnosti. Tudi pri organizaciji družbe. Kot smo že dejali, mnogi tega ne razumejo in tudi ne morejo razumeti, ker nimajo izkušnje vere. V nasprotju z njimi pa mnogi znanstveniki, s katerimi mi delimo svoje mnenje, v religiji vidijo najboljši dokaz, ki nam ga je podaril Bog, za svoj obstoj. Za Avgušтина je religija »nemir srca«,



Rudolf Otto pa je verovanje opisal kot občutek strah vzbujajočega in zanj skoval izraz »numinozno«. Emil Durkheim, začetnik moderne sociologije, je menil, da religija opravlja bistveno nalogo v družbi. Ker je religija v družbi zelo vplivna, je politika nikakor ne more ignorirati. V družbah na primitivni stopnji razvoja sta si poglavar plemena in vrač stala z ramo ob rami, v srednjem veku poznamo cesaropapizem in papocesarizem na starem kontinentu in danes ni nič drugače. Vsekakor pa je blagor naroda v veliki meri odvisen prav od razmerja med politiko in religijo.

Uredništvo revije *Edinost in dialog* se je odločilo, da v svoji publikaciji predstavi mesto religije v nekaj sodobnih državah. V Združenih državah Amerike imajo verske skupnosti drugačne pogoje opravljanja svojega poslanstva kot v Evropi, različen je položaj islamskih skupnosti v arabskem svetu; še največ pestrosti pa najdemo v Evropi. Na starem kontinentu imamo primere državnih Cerkev, kjer je verska dejavnost financirana iz državnega proračuna, na drugi strani pa primere, kjer bi politika na različne načine rada onemogočila versko dejavnost oz. versko prakso izločila iz javnega življenja. Ta številka revije prinaša predstavitev islamske teokratične ureditve v Iranu, oris razmerja med religijo in politiko v državah severne Afrike po t. i. arabski pomladi, Turčijo kot primer ureditve, kjer se od evropske demokracije politično vodstvo vrača k šeriatskemu pravu, predstavlja pa tudi položaj Katoliške cerkve v Združenih državah Amerike ter načelo ločenosti Cerkve od države, na katerem temelji ureditev večine evropskih držav. Morda je prav, da se ustavimo pri načelu »ločenosti države od Cerkve« oz. »od verskih skupnosti«, kot je danes pravilneje reči. Čeprav se politiki različnih držav pri svojem vladanju sklicujejo na isto načelo, ki je v praksi uveljavljeno od francoske revolucije dalje, ga v različnih državah različno interpretirajo. V Sloveniji politični levi pol besedo »ločenost« pogosto zamenjuje z izrazom »izločenost«. Imajo skušnjava, da bi vernost, predvsem katoliško, popolnoma izrinili iz javnega življenja. Po eni strani očitajo Cerkev, da ne plačuje davkov, po drugi strani pa se jim zdi popolnoma nesprejemljivo, da bi bila Katoliška cerkev deležna sredstev iz državnega proračuna. To je popolnoma v skladu s propadlo ideologijo vladanja, ki smo ga bili deležni do osamosvojitve Slovenije. Ne preseneča nas, da želijo »ponosni nasledniki Komunistične partije« s to miselnostjo nadaljevati. Toda taka miselnost je v nasprotju s sodobnimi civilizacijskimi normami. Politika ne more imeti polnih ust lepih besed o svobodi in pravičnosti, po drugi strani pa izločati iz javnosti vsega, kar



»diši« po veri. Zato lahko rečemo, da je v sodobni slovenski družbi načelo ločitve politike od religije na neki način na preizkušnji. Pravzaprav šele prihaja čas, da slovenska politika opredeli to načelo in da ji postane jasno, kakšno mesto dopustiti verskim skupnostim in njihovim naukom. Namen naše predstavitve različnih primerov sobivanja politike in religije v nekaterih državah sveta je ponuditi bralcem vpogled v pomembnost in pestrost problematike razmerja med religijo in politiko v sodobnem svetu. Vsekakor pa bodo lahko razširili svoje znanje o problematiki tudi tisti, ki odločajo, kakšen odnos bo politika imela do religije v Sloveniji.

Življenje se spreminja, tega dejstva se zavedamo vsi, ki izkušamo spremembe zadnjih desetletij na različnih področjih. Spomnimo se, kako smo pred letom 1990 živeli brez mobilnikov, brez računalnikov in interneta. Zaradi podnebnih sprememb ni več zasneženih ulic v zimskih mesecih, vrtičkarji in kmetovalci lahko pobirajo zelenjavo večkrat na leto tudi v naših krajih. Zaradi demografskih sprememb je čedalje več starejših, šole se zapirajo, gospodarstvo pa rešujejo priseljenci iz drugih dežel, ki so s seboj prinesli nove kulture, drugačne načine oblačenja, prehranjevanja in tudi drugačen način verovanja. Slovenska družba se je v zadnjih desetletjih zelo spremenila. Tudi politika se v Sloveniji spreminja. Boleč je sicer čedalje močnejši razkol med desno in levo političnimi usmerjenimi voditelji slovenskega naroda. Upamo, da je to prehodna stopnja zorenja demokracije. Vsekakor se mora spremeniti tudi odnos med politiko in religijo. Slovenska politika mora spoznati, da je vera in z njo povezana religija konstruktivni element vsake družbe, tudi slovenske. Tematski blok te številke *Edinost in dialog* prinaša prav to sporočilo.

